

Aan MINDEF
Van DGB
Afgestemd met CDS, CIO, HDFC, DJZ.
In afschrift aan STASDEF, DCo, MIVD

TER BESLISSING

Datum
11 april 2025

Onze referentie
D2025-001798
MINDEF20250013851

Opgesteld door
[REDACTED]
Coördinerend Beleidsadviseur
Protection of Civilians
KD: Ambtelijke leiding
M C [REDACTED]
[REDACTED]@mindef.nl

Aantal bijlagen
3

Nota

F-16 videobeelden Hawija en missie-archivering

Aanleiding

- Op 27 maart jl. informeerde u de Kamer per brief over de vondst van videobeelden gemaakt vanuit een Nederlandse F-16 in de ochtend na de wapeninzet tegen een ISIS-autobommenfabriek in Hawija in de nacht van 2 op 3 juni 2015 (27925-986, bijlage 1). U kondigde in deze brief drie onderzoeken aan. Middels deze nota wordt u geadviseerd hoe invulling te geven aan deze onderzoeken.
- Op 31 maart jl. bezocht de commissie Sorgdrager het ministerie van Defensie om de gevonden F-16 videobeelden te bekijken (zie bijlage 2 voor verslag). Op 2 april jl. heeft de commissie per brief Defensie geïnformeerd over haar appreciatie van de videobeelden. Op 3 april jl. heeft u de brief van de commissie gedeeld met de Kamer (27925-987, bijlage 3). Middels deze nota wordt u geadviseerd hoe te reageren op de appreciatie van de commissie.
- Op 3 april jl. deed de VKC Defensie de verzoeken¹ om een tijdlijn te overleggen van al uw relevante handelingen en overwegingen inzake de verdwenen videobeelden en om een inhoudelijke reactie op de brief van de commissie Sorgdrager alsmede de invulling en planning van de aangekondigde onderzoeken te ontvangen. Middels deze nota wordt u geadviseerd hoe hierop te reageren.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd in te stemmen met de invulling van de volgende onderzoeken:
 - Intern onderzoek/opstellen feitenrelaas naar vondst videobeelden door de Directie Operaties
 - Extern en onafhankelijk onderzoek naar vondst videobeelden door een afzonderlijke onderzoekscommissie, o.l.v. dhr. Harm Brouwer, voormalig Voorzitter van het College van procureurs-generaal en voormalig voorzitter van de CITVD.
 - Intern onderzoek (Cf SG 989) naar handelen DetCo t.a.v. het AAR door CDS
 - Extern en onafhankelijk onderzoek naar missie-gerichte archivering door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed
- U wordt geadviseerd om aan te geven dat Defensie de suggestie van de commissie om betrokken militairen onder ede te horen, niet kan opvolgen.
- U wordt geadviseerd 1) de videobeelden die zijn gemaakt na de aanval tijdens de technische briefing bekend te stellen, en 2) om één video die inzoomt op de aanval te laten tonen tijdens de technische briefing. In dit uitzonderlijke geval – en onder deze bijzondere omstandigheden – is dit mogelijk omdat als de operationele gegevens verwijderd zijn het risico voldoende gemitigeerd is dat dit inzicht zou bieden in de wijze van optreden van F16s. Dit wapensysteem is nog bij diverse partnerlanden in gebruik. De andere video die uitzoomt

¹ Kenmerk 2025Z06247/2025D14763 en 2025Z06411/2025D14754.

op de aanval kan niet worden getoond omdat die teveel inzicht biedt in de wijze van optreden. In de genoemde briefing zal een technische duiding bij deze videobeelden worden gegeven.

- U wordt geadviseerd de Kamer te informeren over al uw relevante handelingen en overwegingen inzake de betreffende videobeelden.
- U wordt geadviseerd om de Kamer van bovenstaande op de hoogte te stellen middels bijgevoegde Kamerbrief, waarin u de invulling van de onderzoeken uiteenzet en voor zover mogelijk reageert op de verzoeken van de Kamer en de elementen uit de brief van de Commissie. U wordt geadviseerd om in deze Kamerbrief niet vooruit te lopen op de uitkomsten van de verschillende onderzoeken.

Kernpunten

Commissie Sorgdrager

- De Commissie schrijft in haar brief dat ze de hoofdconclusie van haar rapport in stand houdt, maar scherpt in haar brief vier van haar conclusies uit het rapport aan:
 - De eerste aanscherping ziet op de wijze waarop de DetCo het AAR heeft ingevuld. De Commissie oordeelt in haar brief dat de DetCo het vermoeden van burgerslachtoffers naar waarheid had moeten invullen in het AAR. Omdat dit het handelen van de DetCo betreft, wordt u geadviseerd eerst intern onderzoek uit te laten voeren alvorens u inhoudelijk op deze aanscherping reageert.
 - In de tweede aanscherping geeft de Commissie aan dat 'als het AAR naar waarheid was opgemaakt (...) het OM direct een onderzoek had ingesteld'. U wordt geadviseerd niet op deze conclusie te reageren, omdat dit aan het OM is. Daarom zijn de videobeelden met het OM gedeeld.
 - Ten slotte concludeert de Commissie dat 'het intern memorandum een onjuiste weergave geeft van de impact van de aanval en de onjuiste beschrijving van de detachementscommandant overneemt in plaats van zich te baseren op videobeelden (...)', waarop de Commissie oordeelt dat 'het ministerie van Defensie een onjuiste beoordeling heeft gegeven van de impact van het bombardement'. Wat er precies gebeurd is met de videobeelden en wanneer dit is gezien en beoordeeld, moet onderzocht worden in het externe en onafhankelijke onderzoek.²
 - Daarnaast oordeelt de Commissie dat het ministerie van Defensie onvoldoende medewerking heeft verleend om op deze punten tot waarheidsvinding te komen, en dat het ministerie de Commissie onjuist heeft geïnformeerd. U heeft reeds uw verontschuldiging aan de Commissie aangeboden voor het feit dat de videobeelden niet eerder zijn getraceerd en gedeeld. Wat er met de videobeelden is gebeurd is onderdeel van het externe onderzoek daarnaar.
- De Commissie gaat ook in op de aangekondigde onderzoeken:
 - De Commissie is van mening dat het externe onderzoek naar de videobeelden zich ook moet buigen over de vraag wat er met de beelden is gebeurd na het maken van de videobeelden. Dit zal worden opgenomen in de onderzoeksopdracht.
 - Daarnaast acht de Commissie het verstandig dat de instantie die het onderzoek uitvoert de bevoegdheid heeft om een aantal betrokken militairen onder ede te horen. Dit laatste kan Defensie niet opvolgen. Onder ede horen is enkel mogelijk in het kader van een strafrechtelijk onderzoek of door een daartoe bevoegde instantie zoals de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) of de Tweede Kamer. Deze week heeft de voorzitter van de OvV aan Defensie herbevestigd dat zij dit onderzoek niet kan uitvoeren. Ondanks dat onder ede horen niet mogelijk is, rust er op iedere

² Dit memo is op 20 februari 2020 per Wob-besluit openbaar gemaakt (Kamerstuk 27925, nr. 705) en is ook op andere bronnen dan de videobeelden van de tweede F-16 vlucht gebaseerd. In de conclusie van het memo wordt vermeld dat er 'nevenschade is ontstaan aan waarschijnlijk 400 gebouwen in de omgeving' en wordt concludeert 'de kans op burgerslachtoffers (...) is aannemelijk, maar niet aanvullend te onderbouwen'.

Defensie-ambtenaar wel de verplichting om medewerking te verlenen aan interne en externe onderzoeken.

- Ten slotte adviseert de Commissie nadrukkelijk om de videobeelden openbaar te delen met de Kamer. Naar aanleiding van dit advies heeft u de rubricering van alle relevante videobeelden opnieuw laten beoordelen. U wordt geadviseerd 1) de videobeelden die zijn gemaakt na de aanval tijdens de technische briefing bekend te stellen, en 2) om één video die inzoomt op de aanval te laten tonen tijdens de technische briefing. In dit uitzonderlijke geval – en onder deze bijzondere omstandigheden – is dit mogelijk omdat als de operationele gegevens verwijderd zijn het risico voldoende gemitigeerd is dat dit inzicht zou bieden in de wijze van optreden van F16s. Dit wapensysteem is nog bij diverse partnerlanden in gebruik. De andere video die uitzoomt op de aanval kan niet worden getoond omdat die teveel inzicht biedt in de wijze van optreden. In de genoemde briefing zal een technische duiding bij deze videobeelden worden gegeven.

Invulling onderzoeken

Intern onderzoek naar vondst videobeelden F-16

Geadviseerde partij	Directie Operaties (DOPS) van de Commandant der Strijdkrachten
Onderzoeksopdracht	Opstellen feitenrelaas naar vondst videobeelden, incl. de vraag of de videobeelden in 2015 wel/niet met Den Haag zijn gedeeld.
Tijdlijn	Opdrachtverstrekking z.s.m. maar uiterlijk voorafgaand aan het debat over de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie Sorgdrager.

- De opdracht en tijdlijn worden nader verfijnd in de CDS opdrachtverlening aan de DOPS.
- De DOPS voert dit onderzoek uit op basis van een documentenstudie. De grondslag voor opstellen van dit feitenrelaas wordt gecreëerd door opdrachtverlening CDS.

Extern en onafhankelijk onderzoek naar vondst videobeelden F-16

Geadviseerde partij	Afzonderlijke commissie o.l.v. dhr. Harm Brouwer
Onderzoeksverzoek	Beantwoorden van de vraag wat er met de videobeelden is gebeurd na het maken ervan, feiten reconstrueren en op basis daarvan een oordeel te vellen conclusies te trekken. Bij dit onderzoek wordt ook het intern memorandum 'Onderzoek CIVCAS melding 2 juni 2015 'VBIED Facility' van 30 juni 2016 betrokken.
Tijdlijn	Nader te bepalen in overleg met de onderzoekscommissie.

- Dhr. Harm Brouwer is bereid gevonden om deze onderzoekscommissie voor te zitten.
- Het onderzoeksverzoek, tijdlijn en financiën worden nader verfijnd in het instellingsbesluit van de commissie. Aan de Commissie Sorgdrager is toegezegd de onderzoeksopdracht te delen, zodat de Commissie daar kennis van kan nemen en eventueel suggesties kan doen.
- Actiehouder Defensie: Projectdirectie Ondersteuning Commissies (POC)

Extern en onafhankelijk onderzoek missie-gerelateerde archivering

Geadviseerde partij	Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IO&E)
Onderzoeksverzoek	In kaart brengen van de huidige stand van de missie-gerelateerde archivering bij Defensie en in kaart brengen welke maatregelen noodzakelijk zijn om de nodige verbeteringen te realiseren.
Tijdlijn	Opdrachtverstrekking z.s.m. maar uiterlijk voorafgaand aan het debat over de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie Sorgdrager.

- Het onderzoeksverzoek, tijdlijn en financiën worden in overleg met de IO&E nader verfijnd.

- De Inspectie zal in dit onderzoek ook bezien hoe de informatiestromen tussen het missiegebied en de DOPS verbeterd kan worden. De Inspectie zal ook de stappen betrekken die Defensie al heeft gezet in het kader van het lopende interne project gericht op het verbeteren en ontsluiten van de missie-archieven van Defensie, uitgevoerd door het programma Defensie Open op Orde (DOO), COMMIT/JIVC/IB en DS/AEVO, onder coördinatie van programma DOO. Onderdeel daarvan is het met prioriteit op orde brengen van o.a. het missie-archief van Operation Inherent Resolve (OIR).
- IO&E (Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap) is eerder verzocht om, vanuit haar onafhankelijke rol en verantwoordelijkheid, mee te denken en adviseren over de werkwijze en uitvoering van het actieplan missie-archieven Afghanistan.
- De Inspectie heeft aan Defensie laten weten dit onderzoek uit te kunnen voeren. De Inspectie zal Defensie spoedig laten weten of zij hiertoe ruimte ziet in haar vastgestelde werkprogramma.
- Actiehouder Defensie: Projectdirectie Ondersteuning Commissies (POC)

Intern onderzoek naar handelen toenmalige detachementscommandant

Geadviseerde partij	Interne uitvraag staat uit.
Onderzoeksopdracht	Nagaan in hoeverre de toenmalige detachementscommandant bekend was met, en gehandeld heeft naar, de toen geldende regels omtrent het invullen van een After Action Report (AAR). Onderzoek Cf SG-A 989.
Tijdslijn	Opdrachtverstrekking z.s.m. maar uiterlijk voorafgaand aan het debat over de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie Sorgdrager.

- De opdracht en tijdslijn worden nader verfijnd in de opdrachtverlening.
- Dit onderzoek wordt uitgevoerd op basis van een documentenstudie en interviews. De grondslag is SG Aanwijzing 989, algemeen onderzoek naar een intern voorval. Mocht in dit onderzoek een vermoeden ontstaan van een strafbaar feit dan wordt het Openbaar Ministerie geïnformeerd en wordt het interne onderzoek stopgezet.

Toelichting

Financiële overwegingen

Defensie bekostigt de afzonderlijke en onafhankelijke onderzoekscommissie volledig. Het onafhankelijke onderzoek van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed brengt mogelijk kosten met zich mee voor Defensie. Dit zal nader worden uitgewerkt in respectievelijk het instellingsbesluit en de opdrachtverlening.

Juridische overwegingen

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

Persoonsgegevens, waaronder die van de stellers en ondertekenaar, worden gelakt vanwege bescherming persoonlijke levenssfeer.

DE DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

